КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор _____Ю.О. Нікітін
«12» квітня 2017 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування (тестування)
з педагогіки для спеціальності 0.11 Освітні, педагогічні науки
(спеціалізація «Педагогіка вищої школи»)
для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Розглянуто на засіданні кафедри
професійної освіти та менеджменту
Протокол № 11 від 10 квітня 2017 р.

Суми – 2017

Пояснювальна записка
з предмету «Педагогіка»

Розбудова системи освіти, її докорінне реформування має стати основою відтворення інтелектуального потенціалу народу, виходу вітчизняної науки і техніки на світовий рівень, становлення національного відродження, державності та демократизації суспільства в Україні.

У національній програмі "Освіта" підкреслюється, що "головною метою освітніх закладів є розвиток і формування соціально зрілої, працелюбної, творчої особистості громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору та збагачення на цій основі інтелектуального, культурного і економічного потенціалу народу". Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити подальший розвиток системи освіти, поліпшити якість навчання і виховання молоді.

Сьогодні освітні заклади покликані всіляко сприяти відродженню й утвердженню духовної культури, формувати фізично здорове, духовно багате покоління, яке шанує свою громадську, національну і особисту гідність, виявляє працелюбність і здатність до самонавчання і самовдосконалення. Від неї багато в чому залежить, яким буде наше суспільство завтра, куди воно піде, як буде жити далі.

Демократизація та гуманізація освіти, розвиток мережі шкіл нового типу, розробка альтернативних систем навчання вимагають сьогодні від педагога вміння працювати нестандартно, постійно вдосконалювати свою професійну діяльність, розробляти власну творчу концепцію педагогічної праці. Саме тому головною метою педагогічної освіти повинна бути підготовка викладача, який володіє необхідними творчими та професійними якостями, здатного до створення умов для творчого розвитку особистості.

Отже, вступні випробування з педагогіки мають на меті перевірити якість та ґрунтовність знань майбутніх магістрів, а також готовність до продовження здобуття освіти.

Програма вступних випробувань з предмету “Педагогіка” має чотири розділи: “Загальні засади педагогіки”, “Теорія освіти і навчання”, “Теорія виховання”, “Педагогічні комунікації”.

Програма вступних випробувань з педагогіки спрямована на виявлення рівня теоретичних знань про зміст, структуру, функції, закономірності і принципи навчально-виховного процесу; форми, методи, засоби навчання і виховання, знання педагогічних технологій.

Оцінювання відповіді абітурієнтів проводиться за визначеними критеріями.

І. Загальні засади педагогіки

Предмет педагогіки. Основні категорії педагогіки. Галузі педагогіки. Зв`язок педагогіки з іншими науками. Методологічні основи педагогіки, її рівні.

Роль вітчизняних педагогів у розвитку національної педагогічної науки (О.В. Духнович, Б.Д. Грінченко, К.Д. Ушинський). Принципи народності

виховання, методи навчання, форми організації навчального процесу за К.Д.Ушинським.

Мета сучасної освіти. Ідеал національної освіти. Її зміст, будова, дієвість. Основні напрямки національної освіти. Державна національна програма «Освіта. (Україна XXI століття)» про провідні принципи освіти. Основні напрямки всебічного розвитку особистості: розумове, моральне, трудове, фізичне, естетичне, екологічне. Їх сутність.

Поняття розвитку і формування особистості. Навчання та виховання як провідні фактори розвитку і формування особистості. Роль спадковості в розвитку та формуванні особистості. Середовище як умова розвитку та формування особистості. Роль навчання та виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Рушійні сили та закономірності розвитку особистості. Акселерація та децелірація.

Діяльність, активність і спілкування особистості як умова ефективності її розвитку. Види діяльності та форми спілкування. Ігрова діяльність. Навчальна діяльність. Трудова діяльність. Їх характеристика.

Проблема вікової періодизації в педагогіці. Сучасна періодизація розвитку дитинства, педагогічні критерії виділення вікових періодів розвитку дитинства та їх значення в організації навчально-виховного процесу. Педагогічна характеристика підлітка. Особливості виховання і формування особистості підлітка. Юнацький вік та його характеристика. Індивідуальний підхід до учнів у процесі навчання і виховання.

Система освіти і виховання в Україні. Загальноосвітня школа трьох ступенів її мета, завдання.

Особливості системи освіти в провідних країнах світу. Їх порівняльна характеристика.

ІІ. Теорія навчання

Сутність процесу навчання. Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів. Компоненти процесу навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми. Методологічна основа процесу навчання. Рушійні сили навчального процесу.

Основні функції процесу навчання: освітня, розвивальна, виховна. Їх взаємозв'язок.

Учіння як пізнавальний процес. Основні етапи оволодіння знаннями.

Викладання як діяльність учителя. Структура процесу викладання.

Закономірності навчання. Об`єктивні та суб`єктивні закономірності процесу навчання.

Принципи як вихідні положення, що визначають характер пізнавальної діяльності учнів та технологію діяльності вчителя. Характеристика традиційних принципів навчання. Правила, що забезпечують реалізацію принципів.

Принцип систематичності і послідовності навчання, його характеристика та шляхи реалізації в загальноосвітній школі.

Принципи науковості та доступності навчання, їх характеристика, шляхи реалізації в загальноосвітній школі.

Принцип наочності навчання. Я.А Коменський, К.Д.Ушинським про роль наочності у навчально-виховному процесі.

Принцип самостійності та активності у навчанні, його характеристика та шляхи реалізації у загальноосвітній школі.

Українська народна дидактика: завдання, мета, зміст. Принципи народної дидактики. Методи народної дидактики: наочні, словесні, ігрові.

Зміст освіти. Функції компонентів освіти. Загальна характеристика змісту освіти, відповідно до вимог Закону України "Про освіту". Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти.

Навчальна програма. Її структура. Способи побудови навчальних програм. Види програм.

Навчальні підручники і посібники. Вимоги до підручників і посібників. Проблема створення електронних джерел (підручників, посібників).

Поняття методу, прийому та засобу навчання. Різні підходи до класифікації традиційних методів. Критерії оптимального підбору методів та засобів навчання.

Характеристика методів організації навчально-пізнавальної діяльності: за джерелом інформації, за логікою передачі і сприймання навчальної інформації, за ступенем самостійності мислення учнів при засвоєнні знань, за ступенем керування.

Характеристика методів стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів: методи стимулювання інтересу до навчання, методи стимулювання обов`язку і відповідальності.

Характеристика методів контролю та самоконтролю в навчанні: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи лабораторно-практичного контролю.

Поняття про організаційні форми навчання. Характеристика систем навчання.

Поняття контролю. Перевірка, оцінка, контроль. Методи і форми контролю. Функції контролю.

Види навчання: догматичне, пояснювально-ілюстративне, проблемне, комп`ютерне, інтерактивне, розвивальне, особистісно орієнтоване. Їх характеристика

Комп`ютер як засіб навчання. Комп`ютерний контроль. Комп`ютерні програми. Методика застосування комп`ютера в навчальному процесі. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Інновація та її сутність. Інновація освіти. Критерії педагогічної інновації.

III. Теорія виховання

Сутність процесу виховання. Компоненти виховного процесу: мета, завдання, зміст, методи, форми, засоби. А. С. Макаренко, В.О. Сухомлинський про закономірності виховного процесу.

Мета, завдання виховання учнів у сучасній школі. Концепція національного виховання (1994) про всебічний розвиток особистості.

Сутність самовиховання. Етапи, прийоми самовиховання. Співвідношення виховання і самовиховання.

Закономірності та принципи виховання. Їх характеристика. Концепція національного виховання про принципи виховання.

Принципи виховання як відображення закономірностей виховного процесу. Народна педагогіка про принципи виховання.

Поняття про методи та прийоми виховання. Народна педагогіка про методи виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання.

Методи формування свідомості особистості: розповідь, лекція, бесіда, переконання. Їх характеристика.

Методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності: вимога вправи, доручення, громадська думка. Їх характеристика.

Методи стимулювання поведінки та діяльності вихованців: заохочення, покарання, змагання. Їх характеристика.

Методи контролю та аналізу ефективності виховного процесу: спостереження, самоспостереження, самоосуд, самоаналіз, самонаказ, самопереконання. Їх характеристика.

Розумове виховання. Завдання розумового виховання. Розумовий розвиток. Формування світоглядних позицій у процесі навчально-виховної роботи. Структура світогляду: знання, погляди, переконання, вчинки, дії людини.

Моральне виховання. Суть моралі і моральності. Єдність загальнолюдських і національних цінностей у моральному вихованні. Основні напрями морального виховання учнів.

Трудове виховання: мета, завдання, зміст. Професійна орієнтація учнів: мета, завдання, зміст. Компоненти професійної орієнтації: професійна просвіта, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Естетичне виховання: зміст, форми, методи. Джерела естетичного виховання. Естетичне виховання в педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.

Фізичне виховання. Мета, завдання та зміст. Методи, форми, засоби фізичного виховання. Позашкільні заклади фізичного виховання, добровільні товариства, клуби та ін.

Поняття про колектив. Ознаки колективу. Управління колективом. Колектив і особистість. Виховна роль колективу в працях А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського.

Динаміка розвитку учнівського колективу (А. Макаренко, А. Лутошкін). Функції вихователя та органів самоврядування на різних стадіях розвитку колективу.

Дитячі та молодіжні організації: мета, завдання, зміст. Структура дитячих та молодіжних організацій. Неформальні об’єднання за інтересами, їх характеристика.

Сутність сімейного виховання. Зміст виховання в сім’ї. Форми взаємодії школи та родини. Функції сучасної сім`ї. Провідні напрями сімейного виховання.

IV. Педагогічні комунікації

Основні риси, функції сучасного вчителя. Педагогічна майстерність, її елементи.

Сутність, функції педагогічної комунікації.

Складові невербальної комунікації. Основні засоби невербальної комунікації.

Мовне спілкування як факт комунікації. Функції мовлення вчителя.

Особливості, функції педагогічного спілкування. Педагогічне спілкування як діалог. Бар'єри спілкування. Ускладнення, що виникають у процесі спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування. Установка вчителя. Уміння слухати. Правила педагогічного спілкування.

Взаємозв'язок між членами колективу в спільній діяльності. Соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі.

Конфлікти як засіб регулювання міжособистісних стосунків. Конфлікти у школі. Педагогічний конфлікт: структура, сфера, динаміка. Конфлікт у взаємодії «вчитель-учні». Міжособистісні конфлікти у педагогічному колективі.

Конфлікт у педагогічній взаємодії. Поведінка вчителя у конфліктній ситуації. Ігрові методи вирішення конфліктів.

Рекомендована література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій: модульне навчання. – К., 1993. – 220 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 408 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наукове видання. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
5. Бєлалова Р.А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна-США): Монографія. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – 216 с.
6. Бондар В.І. Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
7. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 576 с.
8. Воспитание детей в школе: Новые подходы и новые технологи / под ред. Н.Е.Щурковой. – М.: Новая школа,1998. – 208 с.
9. Гатальская Г.В., Крыленко А.В. В школу – с радостью: Практическая психология для учителя. – Мн.: Амалфея, 1998. – 240 с.
10. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.
11. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
12. Грехнев В.С. Культура педагогического общения: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1990. – 144 с.
13. Державна національна програма «Освіта»: Україна XXI століття. – К.: Радуга, 1994. – 64 с.
14. Державні стандарти базової і повної середньої освіти // Освіта України. 2003. – №1/2, 14 січня. – С. 2-14.
15. Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучении: О коллективном способе учебной работы: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 192 с.
16. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. "К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2003. – 416 с.
17. Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К.: Парламентське вид-во, 2002. –159 с. (Б-ка офіційних видань).
18. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
19. Конституція України. – Харків; ВМП ”Рубікон”, 1996. – 36 с.

20. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні // Професійно-технічна освіта. – 2004. – № 3. – С. 2-5.

21. Конвенция о правах ребенка // Нар. Образование. – 1993. – № 5.

22. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / за заг. ред. проф. Г.В. Щокіна: Монографія. – МАУП-МКА, 1997. – 208 с.

23. Краткий справочник по педагогической технологии / под ред. Н.Е.Щурковой. – М.: Новая школа, 1997. – 64 с.

24. Кроль В.М. Психология и педагогика. Для студентов, технических вузов. Москва: «Высшая школа», – 2001. – 319 с.

25. Кузьминський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 447 с.

26. Лазарєв М.О. Основи педагогічної творчості: Навчальний посібник для педагогічних інститутів. – Суми: ВВП "Мрія" – ЛТД, 1995. – 212 с.

27. Лекції з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник / За ред. В.І. Лозової. – Харків: «ОВС», 2006. – 496 с.

28. Леонтьев А.А. Педагогическое общение. – М.: Знание, 1979. – 47 с.

29. Лихачев Б.Т. Педагогіка: Курс лекций: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений и слушателей ИПК и ФПК. – М.: Юрайт, 1999. – 464 с.

30. Лозова В.І., Троцко Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2-е вид., випр. і доп. – Х.: ОВС, 2002. – 400 с.

31. Маленко А.Т. Задачи по профессиональной педагогике: Учеб. пособие для инж.-пед. работников профтехобразования – М.: Высш. школа, 1987. – 168 с.

32. Марченко О.Г. Основи педагогічної майстерності. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 112 с.

33. Мойсеюк Н. Е. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-е видання, доповнене. – К.: ВАТ „КДНК", 2001. – 608 с.

34. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технологи: навчальний посібник. –К.: Видавничий центр "Просвіта": Пошуково-видавниче агентство "Книга Пам'яті України", 2000. – 368 с.

35. Оконь В. Основы проблемного обучения. – М.: Просвещение, 1968. – 208 с.

36. Освітні технології: навч. -метод. посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко та ін.; за заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: АСК, 2001. – 256 с.

37. Паламарчук В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики. – Т. 2. – К.: Освіта України, 2005. – 504 с.

38. Педагогіка вищої школи: Навчальний; посібник / Бартенева З.О., Богданова І.М. та ін. – Одеса: ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2002. – 344с.

39. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. педвузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

40. Педагогика и психология высшей школы. Серия «Учебники, учебные пособия»: Ростов-на-Дону: «Феникс», 1998. – 544 с.

41. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н.В. Гузій. – К.: ІЗМН, 2000. – 168 с.

42. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии: Учебник для студентов высших и средних учебных заведений / Под.ред. С.А.Смирнова. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 512 с.

43. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических институтов / Под ред. Ю.К. Бабанского. – М.: Просвещение, 1983. – 608 с.

44. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А.Сластенин, И.Ф.Исаев, А.И.Мищенко, Е.Н.Шиянов. – М.: Школа – Пресс, 1997. – 512 с.

45. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос, О.Г.Самещенко, В.А.Семиченко, Н.М.Тарасевич; За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.: іл.

46. Педагогічна психологія: Навч. посібник / За ред. Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища школа, 1991. – 183 с.

47. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: Навчальний посібник / За заг. ред. С.П.Бондар. – Рівне: Тетіс, 2003. – 200 с.

48. Подласый И.П. Педагогика: Учеб. для студентов высших учебных заведений. – М.: Просвещение: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1996. – 432 с. : ил.

49. Практикум з педагогіки: Навчальний посібник / За ред. О.А.Дубанесюк, А.В.Іванченка. – К.: ІСДО, 1996. – 432 с.

50. Пуйман С.А. Педагогика. Основные положения курса / С.А. Пуйман. – Мн.: «Тетра Системс», 2001. – 256 с.

51. Радченко А.Є. Професійна компетентність учителя. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 128 с.

52. Рыданова И.И. Основы педагогики общения. – Мн.: Беларуская навука, 1998. – 319 с.

53. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К.: Генеза, 2002. – 368 с.

54. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

55. Ситаров В.А. Дидактика: Учеб. пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / Под ред. В.А.Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 368 с.

56. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 304 с.

57. Степаненков Н.К. Педагогика: Учебное пособие. – Мн.: Изд-во СкакунВ.М., 1998. – 448 с.

58. Столяренко А.М. Психология и педагогика: учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 423 с.

59. Столяренко Л.Д., Столяренко В.Е. Психология и педагогика для технических вузов. Серия «Учебники для технических вузов». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2001. – 512 с.

60. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. – К.: Радянська школа, – 1977. – Т.5. – 639 с.

61. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – К.: Радянська школа, 1984. – 284 с.

62. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко; За ред. О.І.Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.

63. Теоретические основы содержания общего среднего образования / под ред. В.В.Краевского, И.Я.Лернера. – М.: Педагогика, 1983. – 352 с.

64. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 360 с.

65. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.

66. Фініков Т.В. Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна – К.: Таксон, 2002. – 176 с. (Сер. "Вища освіта в сучасному світі").

67. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 528с.

68. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издат. Центр «Академия», 2002. – 224 с.

69. Форми навчання в школі: Книга для вчителя / Ю.І.Мальований, В.Є.Римаренко, Л.П.Вороніна та ін.; За ред. Ю.І.Мальованого. – К.: Освіта, 1992. – 160 с.

70. Фицула М.М. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1997. – 192 с.

71. Шаталов В.Ф. Эксперимент продолжается. – Д.: Сталкер, 1998. – 400 с.

72. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник. – Либідь, 2002. – 560 с.

73. Якиманська І. Особистісно-орієнтована система навчання // Завуч. – 1999. – № 7. – С. 2. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. – К.: Либідь. 2002. – 560 с.